

DOĞADA ÇİRKİN - GÜZEL AYRIMI YAPILMAMALI

PROF.DR. YALÇIN ŞAHİN*

Gerçek bir doğa dostu olan Peter Dressler Anatolia'nın Temmuz-Ağustos 1992 sayısında hislerini çok güzel dile getirmiş ve "*Doğayla Birlikte Yaşayabiliyor muyuz?*" diye sormuş. Gerçekten öyle. Buna olumlu bir yanıt verebilmek zor. Bu yazımızda bu konuya bir doğa bilimcisi olarak bazı açıklıklar getirmeye çalışacağız.

Doğa dostu ve aynı zamanda bir doğa fotoğrafçısı olan Dressler, insanların çok yakınlarında olmasına rağmen doğanın güzelliklerinin farkına varamadıklarını ifade ediyor ve insanların hayretlerini "*bu çiçekler nerede bulunuyor?*" sorusuyla dile getirdiklerini belirtiyor. Bu güzel bir yaklaşım. Ancak doğa ile içiçe yaşayacak ve onun kendi malımız olduğunu kabullenerek isek daha önemli bir nokta var. O da;

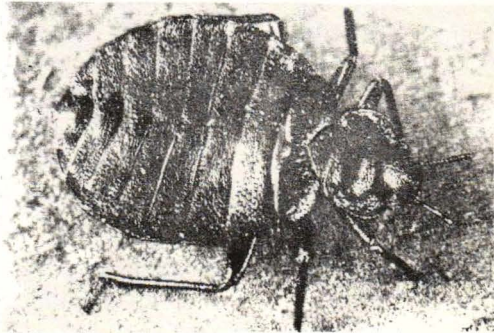
Doğada çirkin - güzel ayrımı yapmamak...

Daha önceki yazımızda biyolojik zenginliklerimizden söz etmiş

ve bu konuya bir başka yönden açıklık getirmeye çalışmıştım. Orada tüm canlıların birbirleriyle bir etkileşim içinde olduklarını, bunların bir zincirin halkaları gibi ele alınmaları gereğini vurgulamıştık.

Burada yine vurgulamakta yarar var. Doğanın vize verdiği her canlıya yaşama şansını biz de vermeliyiz. Çünkü doğa tüm acımasızlığına karşın, doğal dengeyi kurabilmekte ve yaşam sürüp gitmektedir. Ve yine dünyamızda bu doğal dengeyi tek başına bozabilecek sadece bir canlı türü var. O

da bilimsel adıyla Homo sapiens, yani insan; düşününüz elini, hatta parmağını bir düğmeye basarak insanoğlu doğaya nasıl zararlar verebiliyor. Ve işin en acı tarafı bunu da en çok yapan en uygar, en gelişmiş olduğunu iddia eden ülkeler. Onların yaptıkları akıl almaz sılahlar, bir doğa takipçisi, bir terminatör olduğu kadar, canlı dolayısıyla insan yaşamını olumsuz etkileyen birer önemli unsur. En son marifetleri AIDS virüsü değil mi? Virüs bilindiği gibi basit bir nükleik asit (DNA ya da RNA cinsinden) ile onu çerçeveleyen protein

Güzel görünümlü bir kız böceği...(Kırmızı Bültenler'in baş sıralarında yer alır.)

* Prof. Dr. Yalçın Şahin, Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü başkanıdır

Pek sevilmeyen bir hayvan, Çeçe sineği..

kılıftan ibaret, ve ne varsa onu tamamen kontrolü altına alıyor ve kendi nükleik asidinin bazlarının dizilimine göre olumlu ya da olumsuz sonuçlar ortaya koyabiliyor. Nükleik asit dizilimi başta radyasyon olmak üzere birçok fiziksel ve kimyasal etkenler değişebiliyor. Bu ise apayrı bir nükleik asit oluşumuna, virüs düzeyinde ise yeni bir virüs oluşumuna neden oluyor.

Sözün kısası insanoğlu bazı duygularını tatmin ya da kendi geleceği için bakınız nelere neden olabiliyor. Özünde başka insanlara vereceği zarar, sonucunda dönüp kendisini de bulacaktır. Aynı bir konu. **Çünkü doğanın bu acımasızlığı karşısında ayakta kalabilmenin tek çaresi, kendi türünü korumaktır.** İşte sorun burada.

Kendi türünün geleceği nasıl korunacak?..

Bunun tek bir yolu var. Önce kendi türünden olanları, sonra da bu türe kadar gelen canlı zincirin bireylerini yok etmemek. O da doğayı sevmekle başlar.

Doğayı sevmek, kuşkusuz güzel bir çiçek, bir kuş ya da kelebek gibi göze hoş görünen bir canlı ile başlar. Ancak derinliğine inildiğinde, diğer ve ilk bakışta güzel görünümü olmayan canlıların da sevilmesi gereği ortaya çıkar. Bir ısırtainsanı öldüren bir kobra yılanı, aynı zamanda çok önemli bir yaşam kurtarıcı değil mi? Hem de zehiri ile bu işi yapabilmektedir. Kimileri ise sabah aç karına, canlı

canlı kestikleri kobra kanını içerek 3-4 yıllığına olası kalp krizlerinden korunabilmektedir. İşte bir acımasızlık örneği. Ama bir başkaları aynı kobra yılanının renkli olarak çektikleri resimlerini kartpostal yapabilmekte, bunu bir şekilde dostlarına gönderebilmektedir. Bakınız nasıl çelişkiler ile dolu bir yaşam. Doğada bu çok daha acımasızca devam etmekte, ama yukarıda da belirtildiği gibi, doğa dengesini kurabilmektedir.

Şimdi şöyle bir soru sorulabilir. Doğa böylesine korunmasa ne olur?

Kuşkusuz bu olumsuz sonuçları hiçbirimiz yaşantımız sona erinceye kadar göremeyiz. Ama insanoğlunun gelecekteki yaşam süresi kesinlikle kısılacaktır. Biz bizden sonra geleceklere, en azından bulunduğumuz dünyanın bir benzerini bırakmalıyız. Buna insan olarak da mecburuz.

Uygar ülkelerde "Kırmızı Bülten" uygulamaları ile korunması gereken bitki ve hayvan türleri geniş kitlelere duyurulur. Bu duyurular da sayın Dressler'in yaptığı gibi özellikle çok güzel canlı örneklerinin resimlerini basarlar. Burada amaç ilgi çekmektir. Resimde görülen güzel bir kız böceği, okuyanın ilgisini çeker de eğri büğrü, görüntüsü güzel olmayan ve bu nedenle de tanınmayan bir canlının resmi çoğu kimsenin ilgisini çekmez. İşte burada güzel - çirkin bir anlamda kabul edilebilir. Ama, sadece bu maksatla. Güzel görüntüsü, güzel sesi ile bir canlının yok olması, bizi o güzelliklerden mahrum edebilir. Ama gösterişsiz ve sesi ise tahammülsüz bir canlının yok olması da belki çok önemli bir yaşamsal sorunda ondan faydalanamama durumunu ortaya çıkarabilir.

İşte bir vizeli daha. Toprak solucanı... Ama koruması nerede?..

Doğada hiçbir canlı gereksiz değildir.

Zaten gereksiz olanlarını doğa elimine ediyor. Onları bir daha görmeyoruz. Böyle olmasa idi, sadece dinazorlar yaşamı olanaksız hale getiremez miydi? Onlar önce iri gövdeli olmuşlar, sonra da doğa onlara daha fazla yaşama vizesi vermemiştir.

Öte yandan hiç korunması yok gibi görülen toprak solucanı ve çok iyi korunabilen akrep, 400 000 000 yıldan beri doğanın gadrine uğramamışlardır. Hem hiç değişmemişler, hem de doğadan sürekli **"yaşa vizesi"** almışlardır. Bir tarafta dev dinazorlar, diğer tarafta küçük küçük bir solucan.

Hangisi daha güçlü diye sorarsanız, cevap hiçbir zaman solucan olmaz.

Oysa durum öyle. Solucan daha güçlü. Nedenini ben bilmiyorum. Bilen varsa, yazarsa çok

memnun oluruz. Bakınız balıklar için yem diye kullandığımız solucanı alınız elinize ve akrep üzerinde bir aşağı bir yukarı gezdiriniz. Akrep hiçbir tepki göstermeyecek ve o meşhur kuyruğunu vurup onu iğnesi ile zehirlemeyecek, ama herhangi başka bir maddeyi (elinizle denemenizi önermem) anında iğneleyecektir.

ACABA NEDEN?

Bilmiyorum. Daha bilmediğimiz niceleri gibi. Belki solucanın derisindeki bir sıvı, akrebi kendisine vurmaktan alıkoyuyor. Belki aynı sıvı, söz gelimi kansere, ya da henüz ortaya çıkmamış, ama sonradan ortaya çıkacak olan bir hastalığa iyi gelecek.

Belki de doğa onu, o günler için saklıyor.

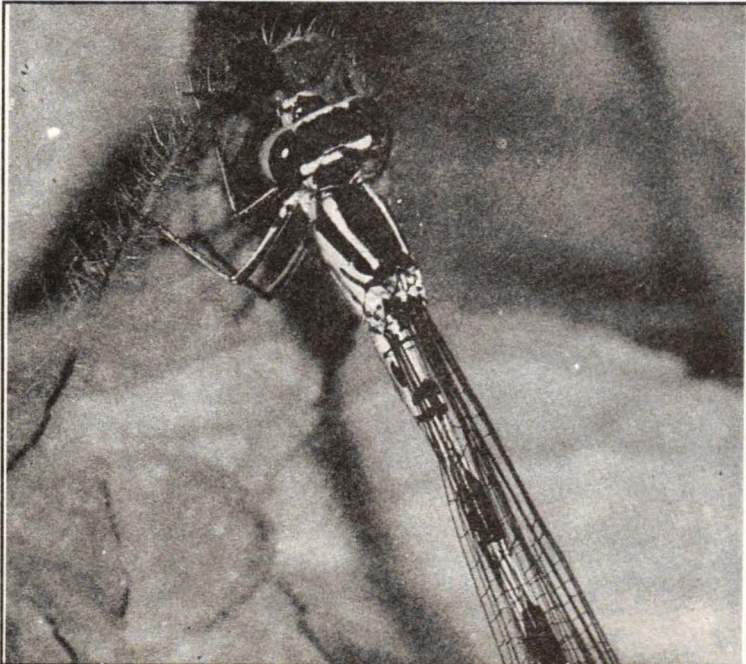
Bunu kim bilebilir. O halde doğadaki canlıları bilmeden, tanımadan öldürüp yok etmeğe hakkımız da yok.

Bir makale okuyorsunuz ve amansız bir hastalığa iyi gelecek bir bitkiden söz ediliyor. 1800'lü yıllarda bir Alman ya da İngiliz gelmiş o bitkiyi ülkemizin bir yerinde bulmuş, resmini çekmiş (ya da şeklini çizmiş) ve yerini koordinatları ile vermiş. Siz telaşla o yere gidiyorsunuz. Çünkü dünyanın hiçbir yerinde o bitkiden yok. Bir de bakıyorsunuz o yer, bilmem hangi barajın sularının altında kalmış. O bitki de yok olmuş gitmiş. Baraj yapılırken önemi bilinmiyordu (hoş bunu araştıran da olmamıştır, o işin başka yönü tabii), ama şimdi biliniyor. Neye yarar...

Şimdi de bilmediğimiz çok şey var. **"Sakla samanı gelir zamanı"** diyen atalarımız ne güzel söylemiş. Doğa vize vermiş. **"Yaşa"** demiş. Biz bunu yok edemeyiz. Vermediğimiz bir canı almaya hiçbirimiz yetkili değiliz. Bu bir anlamda yaratana da karşı gelmek olur.

O halde biraz da bu yönden düşünerek, doğayla birlikte yaşama olanaklarımızı araştıracağız. Çıplak etimizi dalayan ısırğan otunu da, onu dalayan ebeğümecini de koruyacağız. Bunları belki saksıda yetiştirmeyeceğiz ama, doğada koruyacağız.

Zamanın devlet bakanı rahmetli Şefik İnan gibi (*Keçileri yok edin emrini vermiş, bunu özendirmiş, ama başaramamıştı*) birileri çıkıp ne kadar iyi niyetli olursa olsun, imha emri verse dahi, bu emri sadece yaratan verir deyip dinlemeyecek, bu fikre karşı çıkacağız. Her birimiz birer doğa koruyucusu olmak zorundayız. Birakınız gelecek nesillere bırakılacak mirası günümüz için, daha iyi yaşam koşulları için bunu yapacağız, yapmalıyız. □

Cimex Lectularian...